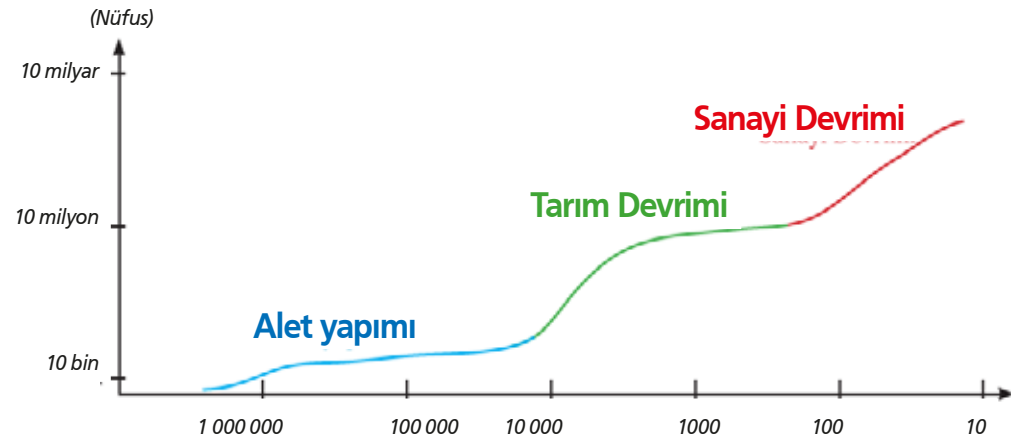
COĞRAFYA Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU DÜNYA NÜFUSUNUN TARİHSEL SÜREÇTEKİ DEĞİŞİMİ

Grafik : Dünya nüfusunun büyüme eğrisi (Özgür M., 2011)

Tarihî süreçte dünya nüfusunun sürekli olarak artış gösterdiği kabul edilmektedir. Ancak bazı dönemlerde bu artışta hızlanma, bazı dönemlerde de yavaşlama olmuştur. Dünya nüfusunda ani artışların olduğu dönemlere **sıçrama dönemi** denir. Dünya nüfusunda genel olarak 3 ana sıçrama dönemi yaşanmıştır.

Birinci Sıçrama Dönemi: Yaklaşık 1 milyon yıl önce insanın çeşitli aletleri icat etmesiyle başlamıştır. Geliştirdiği bu aletler sayesinde insan, avcılık yaparak besin ihtiyaçlarını temin etmiş; aynı zamanda vahşi hayvanlardan da korunmuştur.

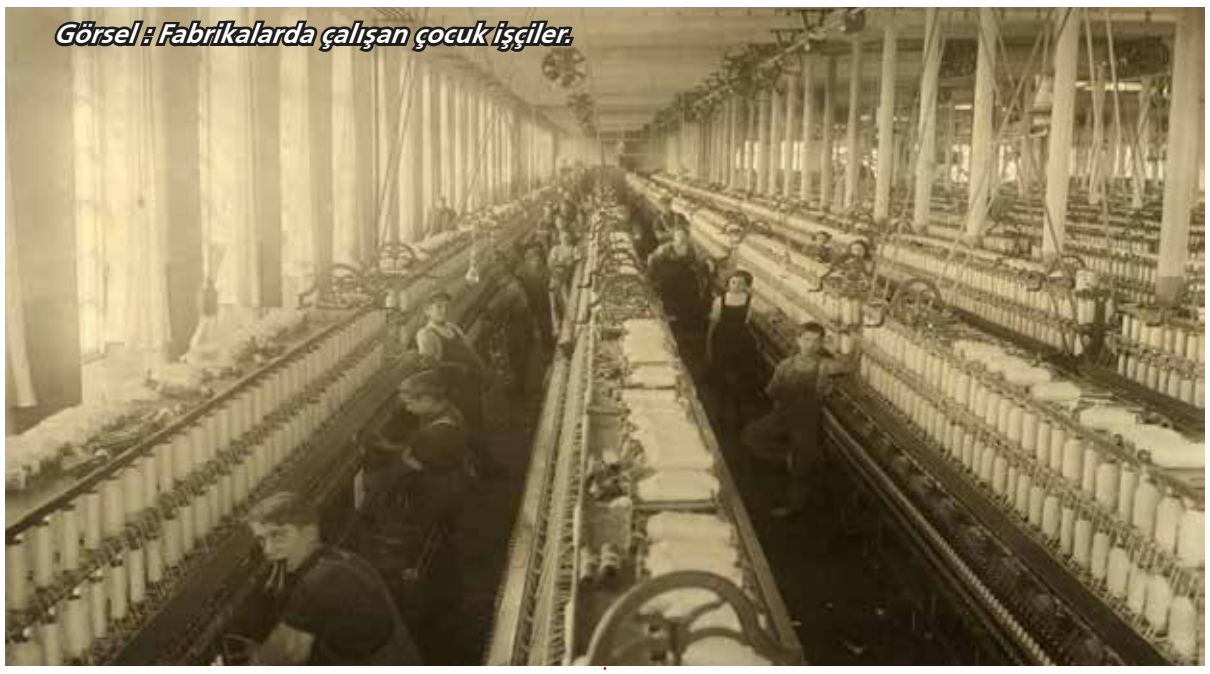

Görsel : Avcılıkta kullanılan ve taştan yapılan aletler.

Bu dönemdeki gelişmeler, insan ömrünün uzamasında dolayısıyla nüfus artışına yönelik bir sıçrama döneminin yaşanmasında etkili olmuştur.

İkinci Sıçrama Dönemi: Yaklaşık 10 000 yıl önce yerleşik hayata geçen insanlar, hayvanları evcilleştirmiş ve tarımla uğraşmışlardır. Gıda ihtiyaçlarının yürütülen tarımsal faaliyetlerle karşılandığı bu dönemde daha düzenli beslenme ve hayat şartları oluşmuştur. İnsanların hayat standartlarına olumlu etki yapan bu gelişme ile dünya nüfusunda ikinci sıçrama dönemi yaşanmıştır.

Üçüncü Sıçrama Dönemi: Sanayi Devrimi'yle beraber meydana gelmiştir. Tıpta ilerlemeler sağlanmış, beslenme ve sağlık koşullarının gelişmesiyle insanın yaşam standartları yükselmiştir. Bu durum, nüfusun kayda değer bir artış göstermesini sağlamıştır. İlk olarak Avrupa'da ortaya çıkan Sanayi Devrimi, bu kıtada önemli oranda nüfus artışını da beraberinde getirmiştir.

Görsel : Fabrikalarda çalışan çocuk işçiler.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da 1800'den itibaren gelişen yaşam koşulları, diğer kıtalara çok daha geç bir zamanda ulaşabilmiştir.

20. yüzyıl, dünya nüfusunun insanlık tarihindeki en büyük artışına sahne olmuştur. 1900 yılında yaklaşık 1,5 milyar olan dünya nüfusu günümüzde 7,5 milyara ulaşmıştır. Nüfusun gelişim seyrine bağlı olarak yapılan hesaplamalar, dünya nüfusuna ait artış hızının 1970'lerden itibaren düştüğünü göstermektedir. Nüfus artış hızı 1970 itibarıyla yıllık %2'nin üzerinden yavaş yavaş düşmeye başlamış, 2010'da %1 civarında olan bu hızın 2050'ye gelindiğinde ise %0,5 düzeyine düşeceği tahmin edilmektedir. Buna rağmen dünya nüfusu artmaktadır. Örneğin 2016 yılında bir önceki yıla göre dünya nüfusu yaklaşık 83 milyon kişi artmıştır. 21. yüzyılın ortalarında ise bu artışın 40 milyona gerilemesi beklenmektedir. Mevcut nüfus artış hızı korunduğu takdirde dünya nüfusunun 2030'lara doğru 8 milyara, 2050'de ise 9 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

SORULAR

Soru 1:

Son 20 yılda dünya nüfusuna 1 milyar kişi daha katıldı. Nüfusun 4.5 milyarı Asya'da, 1.2 milyarı Afrika'da, 742 milyonu Avrupa'da, 646 milyonu Latin Amerika ve Karayipler'de, 361 milyonu Kuzey Amerika'da ve 41 milyonu da Okyanusya'da yaşamaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 26'sı 15 yaş ve altı yaşta çocuklardan oluşmaktadır.

Dünya nüfusunda hızlı artışa yol açan faktörler değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi bunlar arasında yer almaz?

A) Yaşam standartlarının artması
B) Bağımlı nüfusun artması
C) Savaşların azalması
D) Sağlık hizmetlerinin gelişmesi
E) Salgın hastalıkların azalması

(Cevap B)

Soru 2:

1750–1950 yılları arasında Asya ve Avrupa kıtalarındaki nüfus artışı diğer kıtalara oranla daha fazla olmuştur.

Bu dönemde, Avrupa Kıtası'nda nüfus artışının fazla olmasında aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisi daha fazla etkili olmuştur?

A) Tarım B)Turizm C) Ticaret
D) Sanayi E) Eğitim (Cevap D)

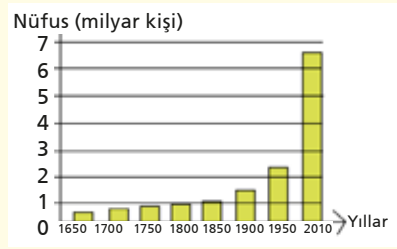
Soru 3:

Birleşmiş Milletlerin hazırladığı 2017 yılı nüfus raporunda "Dünya'da nüfus artış hızının yavaşlamasına rağmen tehlike devam etmektedir. Özellikle fakir Afrika ülkelerinde nüfus artışı önümüzdeki yıllarda çözülemeyecek sorunlara kaynaklık edecek düzeydedir." ifadeleri yer almaktadır.

Dünya nüfusunun artışında;
I. Göçler,
II. Salgın hastalıklar,
III. Doğum oranları,
IV. Doğal afetler,
V. Sınırların değişimi
gibi faktörlerden hangileri etkili değildir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve V
D) II ve IV E) I, III ve IV (Cevap C)

Soru 4:

Yukarıdaki grafikte 1650–2010 yılları arasındaki Dünya nüfus değişimi gösterilmiştir. Grafikteki bilgiler de kullanılarak Dünya nüfusu hakkında aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenemez?

A) Verilen yıllarda Dünya nüfusu hiç bir dönemde azalmamıştır.
B) Verilen yıllar içerisinde Dünya'da nüfus artış hızı sürekli yükselmiştir.
C) 2010 yılındaki nüfus 1950 yılındaki nüfusun iki katından daha fazladır
D) Geçmiş yıllarda savaşların nüfus artışı üzerinde olumsuz etkileri olmuştur.
E) Ortalama yaşam süresinin uzaması Dünya nüfusunu olumlu yönde etkilemiştir.

(Cevap B)